Ieder kind gezien en gehoord;
Een sociale school draagt bij aan beter leren

Beleidsplan Werkconcept Critical Skills (WCS)

t.b.v. schoolplannen, de schoolgids en andere beleidsdocumenten op WCS-scholen Optimus Primair Onderwijs.

Voorwoord

In het koersplan van Optimus – onze koepelorganisatie – staat onze algemene, schooloverstijgende identiteit als volgt omschreven: “We begeleiden kinderen in hun ontwikkeling tot gelukkige, zelfstandige en kritische wereldburgers, die vanuit tolerantie en respect in verbinding staan met anderen en zo bijdragen aan een duurzame samenleving. We zorgen er met hen voor dat ze beschikken over de benodigde kennis, sociale en culturele vaardigheden en een eigen moreel kompas.”

Wij (de Kreek’l in Reek, de Regenboog in Cuijk, De Sprankel in Grave, Het Telraam in Oeffelt en de Sint Jozef in Velp) verbinden ons als Optimus-scholen aan deze identiteit en op de beloftes die in het koersplan worden gedaan.
Op schoolniveau geven we er wel elk onze eigen manier invulling aan, omdat we op die manier recht doen aan onze eigen specifieke omgeving, onze eigen leerlingpopulatie en ons eigen schoolconcept.

In 2021 willen wij, met onze basisscholen en onze teams, op onze eigen specifieke manier een rol hebben gespeeld in het bereiken van de doelen van Stichting Optimus. Daarbij kiezen wij ervoor om de Optimus-koers en stichtingsidentiteit op schoolniveau vorm te geven via het Werkconcept Critical Skills. In dit beleidsplan staat aangegeven hoe we dat doen, waar we voor staan en waar we op onze scholen aan werken.

De Kreek’l in Reek
De Regenboog in Cuijk
De Sprankel in Grave
Het Telraam in Oeffelt
Sint Jozef in Velp

Juni 2018

>> Op onze school hechten we eraan dat we samen leren en samen verbeteren. Dat geldt net zo goed voor onze leerlingen als voor het team. Vanuit wederzijds vertrouwen werken we aan een veilig en respectvol leerklimaat. Het Werkconcept Critical Skills is voor ons een middel om onze visie op ontwikkeling te versterken. <<

Inhoudsopgave

Voorwoord 2

Hoofdstuk 1 - Achtergronden bij het Werkconcept Critical Skills 4

- Bouwen aan een leergemeenschap 4
- Vaardigheden voor de toekomst 4
- Dynamisch en steeds beter 5

Hoofdstuk 2 - Het Werkconcept Critical Skills en de beloftes van Optimus 6

- Belofte 1 - Ieder kind wordt gezien en gehoord. 6
- Belofte 2 - Ontwikkeling vindt plaats in verbinding tussen kind, ouders en school. 7
- Belofte 3 - In een inspirerende omgeving is iedereen eigenaar van zijn leer- en ontwikkelproces. 8
- Belofte 4 - Iedere leraar van Optimus onderzoekt en ontwerpt onderwijs. 9
- Belofte 5 - Optimus ontwikkelt zich door tot een kennisintensieve lerende organisatie. 10
- Belofte 6 - Locaties van Optimus zijn zichtbaar verbonden met de omgeving. 11

Hoofdstuk 3 - Van belofte naar verwezenlijking 12

- A De samenwerkende leergemeenschap 12
- B Essentieel leren 13
- C Een leven lang leren 15

Hoofdstuk 1 - Achtergronden bij het Werkconcept Critical Skills

Het Werkconcept Critical Skills is een dynamisch werkconcept dat gaat over het ontwikkelen van kennis, houding en vaardigheden. Het is geen vaststaand script, geen methode, geen overtuiging. Het is een positieve manier van denken en handelen die doorwerkt in alle lessen en al het leren. Het Werkconcept Critical Skills ontstond in Amerika in de jaren 80 van de vorige eeuw en wij werken er op onze scholen al sinds 2007 mee.

Bouwen aan een leergemeenschap

Voor ons biedt het Werkconcept Critical Skills (WCS) alles wat we nodig hebben om onze doelen te realiseren. Het werkconcept gaat over persoonlijk leren, ontwikkelen en onderwijs. Over het unieke van het individu en de verbondenheid met de ander en de samenleving. WCS combineert alle benodigde vaardigheden en eigenschappen met gedrag en kennis die er in de 21e eeuw toe doen. Het voorziet ons van de tools en werkprocedures om onze leerlingen te coachen in hun ontwikkeling en hen gericht voor te bereiden op de volgende stap in hun ontwikkeling. Met WCS bouwen wij op onze scholen aan een leergemeenschap. Scholen bieden een veilige omgeving waar kinderen hun talenten en capaciteiten kunnen ontplooien. We werken er samen met onze leerkrachten, leerlingen en ouders aan het onderwijs van morgen.

>> Critical Skills is niet iets wat erbij komt. Het is een grondhouding, a way of life. <<

Vaardigheden voor de toekomst

WCS is een internationaal beproefd concept. Het ontstond in de VS, waar in de jaren 80 breed maatschappelijk aan de bel werd getrokken. De constatering van de overheid, het bedrijfsleven en de wetenschap was helder: leerlingen werden onvoldoende voorbereid op de toekomst. De focus op kennisoverdracht was onvoldoende, op school moesten ook vaardigheden en houdingen ontwikkeld worden. Het was het begin van WCS: een onderwijsaanpak van de praktijk, voor de praktijk. WCS vertaalde alle skills waaraan toen behoefte was, naar uitgangspunten voor essentieel leren.

De eerste Europese regio’s die met WCS aan de slag gingen waren Wales en Schotland. Via internationale uitwisselingsbijeenkomsten kwam het werkconcept in Nederland terecht, in Noordoost-Brabant. Op onze scholen waren we ervan overtuigd dat WCS bij ons paste. En dus gingen we ermee aan de slag.

Dynamisch en steeds beter

Nog steeds is WCS in Nederland een relatief onbekend onderwijsconcept; dat komt doordat WCS een praktijkaanpak is. Er zijn geen boeken of wetenschappelijke verhandelingen. Uit de praktijk en onze opbrengsten blijkt dat het werkt.

Als vijf Optimus-scholen zijn we inmiddels WCS-voortrekkers in Nederland. Met onze ervaring weten we wat het werkconcept doet en waarom. Sinds 2007 hebben we WCS getest en vertaald naar het Nederlandse basisonderwijs. Op onze eigen scholen, met onze eigen leerlingpopulaties en uitdagingen, hebben we de tools en werkwijze verbeterd en doorontwikkeld.

>> Critical Skills is een dynamisch werkconcept. Het ontwikkelt zich in de praktijk en groeit nog steeds. <<

Hoofdstuk 2 - Het Werkconcept Critical Skills en de beloftes van Optimus

Het Optimus-koersplan presenteert zes beloftes:

1. Ieder kind wordt gezien en gehoord.
2. Ontwikkeling vindt plaats in verbinding tussen kind, ouders en school.
3. In een inspirerende omgeving is iedereen eigenaar van zijn leer- en ontwikkelproces.
4. Iedere leraar van Optimus onderzoekt en ontwerpt onderwijs.
5. Optimus ontwikkelt zich door tot een kennisintensieve lerende organisatie.
6. Locaties van Optimus zijn zichtbaar verbonden met de omgeving.

Voor ons is WCS het middel om deze beloftes waar te maken.

Belofte 1 - Ieder kind wordt gezien en gehoord.

Uit het Optimus-koersplan: *"We stemmen ons onderwijs af op persoonskenmerken en individuele behoeften van kinderen in hun leer- en ontwikkelproces. We doen recht aan de eigenheid van ieder kind en hebben oog voor verschillen. We werken zowel aan het versterken van kennis en vaardigheden (kwalificatie), aan bewustwording van gemeenschappelijke waarden en normen (socialisatie) als aan zelfvertrouwen, eigenwaarde en verantwoordelijkheidsgevoel voor jezelf en de ander (persoonsvorming). […]"*

'Ieder kind wordt gezien en gehoord'. Het is het motto van WCS. 'Wat zie je?', 'Wat hoor je?'. Het zijn letterlijk de basisvragen die we onze leerlingen stellen om ze op weg te helpen. WCS biedt werkvormen en tools die ervoor zorgen dat ieder kind daadwerkelijk gezien en gehoord wordt én zich gezien en gehoord weet.

Bij WCS ligt de focus op de eigenheid van het individu. Iedere leerling mag zichzelf zijn. Ons basisuitgangspunt is dat iedereen uniek is en goed zoals hij/zij is. WCS maakt ook nooit verschil tussen sterk en zwak. Ieder kind heeft zijn eigen route, voor iedere leerling geldt een eigen leercyclus.

In die leercyclus is het voor ons vanzelfsprekend dat leerlingen zich breed ontwikkelen. Rekenen, taal en lezen horen daarbij. Maar vaardigheden, talenten en gedrag net zo goed. De maatschappij van nu vraagt om kennis, zelfbewustzijn, onderscheidingsvermogen, zelfstandigheid, flexibiliteit, creativiteit, verantwoordelijkheid en vooral het vermogen om samen te werken. Daar bereiden we onze leerlingen met WCS op voor.

>> Wat moet je weten om succesvol te zijn? Wat moet je kunnen en hoe moet je je gedragen? Deze vragen zijn binnen WCS heel belangrijk. Ik stel ze continu. <<

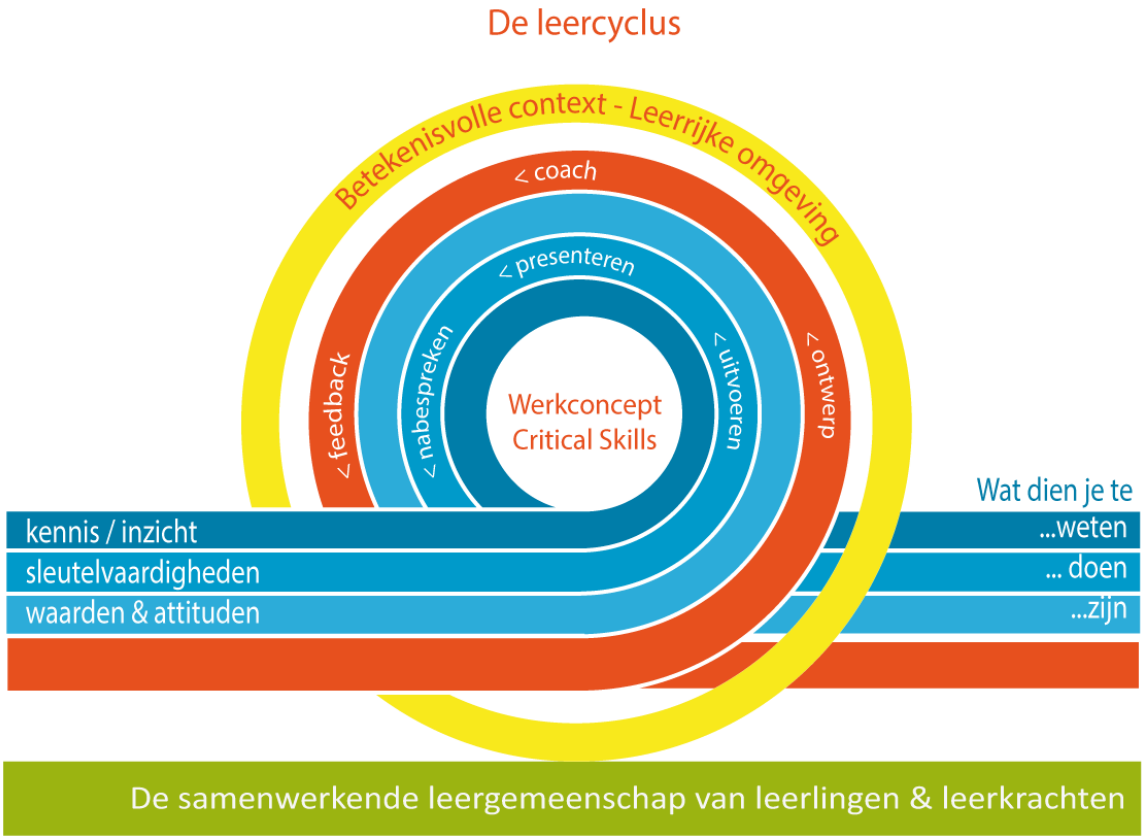

Belofte 2 - Ontwikkeling vindt plaats in verbinding tussen kind, ouders en school.

Uit het Optimus-koersplan: *"Ouders en school zijn samen verantwoordelijk voor de brede ontwikkeling van kinderen. […] Een goede samenwerking tussen ouders, kinderen en professionals draagt bij aan succesvol leren en bepaalt mede de kwaliteit van de school. Kinderen leren en ontwikkelen binnen en buiten school. Ouders maken dan ook onlosmakelijk deel uit van het kennisnetwerk van de school. […]"*

Binnen WCS is de klas het belangrijkste instrument om te leren. Kinderen ontwikkelen zich namelijk niet alleen individueel, maar vooral ook met elkaar. De klas moet die veilige omgeving zijn waar kinderen zich kunnen en durven te ontplooien. Ze moeten zich er veilig genoeg voelen om zichzelf te laten zien én om zich te verbinden met anderen.

Veel tijd en aandacht gaat in WCS naar het bouwen van een ‘samenwerkende leergemeenschap’. Het is een krachtige klassencultuur waaraan doelgericht wordt gewerkt door leerkrachten, leerlingen én ouders. WCS helpt hierbij door onder andere inzet van community builders, teamrollen en de groepsovereenkomst.

De samenwerkende leergemeenschap wordt ontworpen om leren mogelijk te maken. Om het leren en werken van iedereen te ondersteunen. In die veilige omgeving is sprake van oprechte betrokkenheid en eigenaarschap. Termen als ‘thuis voelen’, ‘plezier’, ‘respect’, ‘dialoog’ en ‘successen delen’ passen bij WCS. De samenwerking tussen leerlingen, leerkrachten en ouders staat voorop.

>> We bouwen met Critical Skills aan een sociale grondhouding. Pas als die er is, ontstaat er ruimte voor opbrengstgericht werken. <<

>> In hun leerproces nemen leerlingen steeds meer eigen verantwoordelijkheid. Als leerlingen de stap maken naar het vervolgonderwijs, willen we dat ze zich hebben ontwikkeld tot unieke individuen, die in verbinding staan met andere mensen. <<

Belofte 3 - In een inspirerende omgeving is iedereen eigenaar van zijn leer- en ontwikkelproces.

Uit het Optimus-koersplan: *“Leerlingen en professionals zijn eigenaar van hun leer- en ontwikkelproces. Professionals bieden passende ondersteuning aan de leerlingen, zodat deze in staat zijn de mede-regie en verantwoordelijkheid te nemen over het eigen leren. We bieden een inspirerende en betekenisvolle leer-, werk- en ontwikkelomgeving, die stimuleert om te leren en ontdekken. […] Leren doen we een leven lang, binnen en buiten, altijd en overal.”*

WCS is als praktijkconcept gebaseerd op het gedachtengoed en de uitgangspunten van essentieel leren. In het werkconcept komen vijf moderne visies op leren samen. Doordat ze in WCS samenhangend worden toegepast, versterken ze elkaar.

Het onderwijs op onze scholen sluit aan op wat kinderen nodig hebben. Vertrouwen in eigen kunnen is daarbij de basis. We bevorderen de zelfstandigheid en zelfredzaamheid van onze leerlingen en werken vanuit respect, verantwoordelijkheid en veiligheid.

Werken met WCS betekent werken volgens de uitgangspunten van:

- Ervarings- en toegepast leren: leren door levensechte ervaringen op te doen, te reflecteren, feedback te ontvangen en leerpunten ook op andere terreinen toe te passen.

- Doel- en resultaatgericht leren: leren door (persoonlijke) doelen neer te zetten voor de beste resultaten met de hoogste kwaliteit en gerelateerd aan landelijke standaarden.
- Probleemgestuurd leren: leren via zorgvuldig ontworpen en samenhangende challenges die individueel, in groepen of klassikaal opgelost worden.
- Leren in een leercultuur: leren van en met elkaar, groeien en samenwerken met de bedoeling jezelf, de ander en de groep op een hoger plan te brengen.
- Leren door verbindingen: leren door in verbinding te zijn met anderen en met inzet van multimedia.

Binnen WCS draait het om de ontwikkeling van hedendaagse sleutelvaardigheden. Kinderen leren naar zichzelf te kijken, verwachtingen te benoemen, kansen te zien. Ze leren er met elkaar om te gaan, met elkaar te werken en daarop te reflecteren. WCS maakt daarbij gebruik van sterke onderwijsvisies. Juist doordat ze in combinatie met elkaar worden toegepast, vormen ze een samenhangende aanpak in de klas. Dat maakt van WCS een manier om krachtige, essentiële leerervaringen vorm te geven.

>> Met je team zet je stappen voor het onderwijs van morgen. Je geeft verantwoordelijkheden aan kinderen, maar ook aan het team. Dat moet je willen, maar ook kunnen en durven.<<

>> Wij bieden leerlingen uitdagende vragen in telkens wisselende kernconcepten, waarmee ze zelfstandig of samen aan de slag kunnen. Leerlingen leren dat er meerdere oplossingen mogelijk zijn, leren verbanden te leggen en maken gebruik van ICT.<<

Belofte 4 - Iedere leraar van Optimus onderzoekt en ontwerpt onderwijs.

Uit het Optimus-koersplan: *“Vanuit deskundigheid en eigenaarschap weten de leraren van Optimus alle kinderen adequaat te begeleiden in hun leer- en ontwikkelproces. We weten wat werkt en wat niet. En waarom dat zo is. Leraren weten hoe ze de leeromgeving kunnen inrichten en onderwijs kunnen ontwerpen, passend bij de leerdoelen van de leerlingen. Daarbij maken ze gebruik van gevarieerde materialen of bronnen. […]”*

WCS zet leerkrachten terug in hun kracht. Er is geen koffer vol met kant-en-klare tools. In plaats daarvan krijgen we de vrijheid en verantwoordelijkheid om ervaringsgerichte leermomenten te ontwikkelen. Dit doen we door middel van challenges. Deze challenges komen niet bóvenop het lesprogramma, maar vormen juist het raamwerk om gericht te werken aan leerdoelen.

We doen meer dan kinderen een set van vaardigheden aanleren. De leerarrangementen die we ontwikkelen, moeten passen bij individuele leerdoelen en tegelijkertijd de groep versterken en groepsdynamiek bevorderen. Het kost tijd om dit onder de knie te krijgen, zelfs al kunnen we daarbij putten uit een grote variëteit aan werkvormen (zoals community builders), procedures (zoals challenges) en tools (zoals de groepsovereenkomst en emotiemeter).

Vervolgens is het aan ons om de leerlingen te coachen en aan het einde van een opdracht feedback te geven. Het woord ‘coachen’ is hierbij wezenlijk. We ondersteunen het leerproces en kiezen onze rol flexibel: op basis van wát leerlingen nodig hebben en wánneer ze dat nodig hebben.

>> Ik ben een betere juf geworden door het Werkconcept Critical Skills. Ik ben terug in mijn kracht gezet. Echt, Critical Skills maakt het lesgeven zoveel leuker en interessanter. <<

>> We besteden veel aandacht aan positief gedrag, eigenaarschap en resultaatgericht werken. Ons team weet goed af te stemmen op het welbevinden van kinderen. Gaat de duim omhoog, dan is het oké, gaat de duim naar beneden, dan wordt daar meteen iets mee gedaan. <<

Belofte 5 - Optimus ontwikkelt zich door tot een kennisintensieve lerende organisatie.

Uit het Optimus-koersplan: *“[…] Medewerkers werken aan hun brede talentontwikkeling en wisselen kennis binnen en buiten de organisatie uit door middel van verbeterteams, netwerken, professionele leergemeenschappen en praktijkgestuurd leren. Goede reflectie en feedback vanuit de omgeving (collega’s, externen) maken hier onderdeel van uit. Het leren is gericht op het primaire proces, waarbij Optimus nadrukkelijk innovatief leren en experimenteren faciliteert.”*

WCS is een dynamisch werkconcept. Het gaat over leren en ontwikkelen, over onderwijs, pedagogisch handelen en vorming. WCS is praktijkgericht en nooit af. Het groeit, verandert, wordt continu verbeterd en bijgestuurd. WCS past bij modern, eigentijds onderwijs. Het vereist van iedereen die ermee werkt een lerende houding. Van onze leerlingen, maar zeker ook van onze leerkrachten, het onderwijsteam, de school en de ouders.

Binnen ons samenwerkingsverband werken we gericht aan kwaliteitsbewaking. We zorgen er op diverse manieren voor dat WCS en ons werken ermee op hoog niveau blijven. Als WCS-scholen binnen Optimus voeren we bijvoorbeeld regelmatig overleg en toetsen we onze werkwijze. Daar zorgen de leden van de werkgroep voor. Op landelijk niveau vervullen onze scholen een actieve rol in het uitdragen van WCS. Andere scholen binnen en buiten Optimus zijn welkom in onze lessen en voor een enthousiaste

introductie. Uiteraard trainen we ook nieuwe leerkrachten die instromen in onze WCS-scholen. Daarbovenop komen internationale uitwisselingen met scholen in bijvoorbeeld Schotland. Daar ligt de Europese bakermat van WCS en een belangrijke voedingsbodem voor nieuwe ideeën.

>> Op onze school hechten we eraan dat we samen leren en samen verbeteren. Dat geldt net zo goed voor onze leerlingen als voor het team.<<

>> Het concept moet passen bij een leerkracht. Niet iedereen kan ermee uit de voeten. Je moet willen doorgroeien. Je moet open zijn en in de leerhouding staan.<<

Belofte 6 - Locaties van Optimus zijn zichtbaar verbonden met de omgeving.

Uit het Optimus-koersplan: *"Alle locaties van Optimus zijn als leeromgeving ingebed in dorp of wijk en werken vanuit lokale betrokkenheid samen met gemeenten [en andere] partners […]. Optimus geloof in de kracht van deze verbinding, omdat deze bijdraagt aan de ontwikkeling van kinderen […]."*

Als WCS-scholen handelen we in direct contact met de omgeving. Door onze leerlingen zijn we direct verbonden met het dorp, de wijk of de regio waarin we actief zijn. Vaak levert dit specifieke uitdagingen en kansen op. Omdat WCS uitdrukkelijk gericht is op ieders individuele kracht, zijn WCS-scholen nooit hetzelfde. We spelen in op de lokale omstandigheden en persoonlijke omgeving van onze leerlingen. En houden, ook vandaaruit, rekening met ieders persoonlijke capaciteiten en talenten.

>> Onze school wil kinderen een inspirerende omgeving bieden vanuit maatschappelijke betrokkenheid en vernieuwend onderwijs. Betrouwbaarheid, passie en verantwoordelijkheid zijn sleutelbegrippen. <<

>> In onze leer- en leefgemeenschap versterken we eigenaarschap, door aandacht voor persoonlijke leerdoelen en vaardigheden voor nu en in de toekomst. We sturen op verwachtingen en versterken wat goed gaat. We bieden zorg op maat. We versterken de weerbaarheid van leerlingen en bieden extra uitdaging voor hoogbegaafde kinderen. <<

Hoofdstuk 3 - Van belofte naar verwezenlijking

Als WCS-scholen hebben we ons gecommitteerd aan de beloftes in het Optimus-koersplan. De manier waarop we aan die beloftes gestalte geven, onderstrepen hoe we ons onderwijsconcept vormgeven via WCS. Maar beloftes zijn nog geen resultaten. In dit hoofdstuk geven we aan wat we op diverse punten willen bereiken en wat we daar in 2021 concreet van terug willen zien.

A De samenwerkende leergemeenschap

De samenwerkende leergemeenschap is een basisvoorwaarde voor het goed functioneren van WCS. In 2021 zien we op elke WCS-school het volgende:

1 Wat de school doet en laat zien:

✓ Leerlingen, leraren en directie zijn betrokken, enthousiast en gemotiveerd. Er is plezier in leren!

✓ Leerlingen en leraren leren en werken respectvol met elkaar.

✓ Leraren en leerlingen zijn tegelijkertijd aan het werk.

✓ De pedagogische benadering ondersteunt de didactiek en wordt geïntegreerd.

✓ Het team en de directie hebben een gezamenlijke focus en werken samen.

✓ De samenhangende visie op leren, Critical Skills en fundamentele attituden zijn herkenbaar in de school.

✓ Er wordt gewerkt aan de toekomst van leerlingen voor in de 21e eeuw.

✓ Ouders worden betrokken.

✓ Werkwijze, gereedschappen en werkprocedures zijn "passend" bij de persoonlijke ontwikkeling van alle kinderen.

✓ Verdiepend leren vindt plaats door activiteiten die gericht zijn op groei en begrip en het zoeken naar persoonlijke betekenissen.

2 Wat leerlingen doen en laten zien:

Leerlingen:

✓ zijn betrokken, gemotiveerd, respectvol, onderzoekend, enthousiast.

✓ evalueren en reflecteren op gedrag en werk.

✓ laten zien wat ze geleerd hebben.

✓ ontwikkelen goed burgerschap, mondiale gerichtheid, het in balans-zijn als persoon.

3 Wat leerkrachten doen en laten zien:

Leerkrachten:

✓ zijn model, gids, coach, instructeur en ondersteunen het leerproces.

✓ ontwerpen, samen met leerlingen, het leerproces.

✓ gaan uit van doelgericht leren die de groepscultuur, het curriculum, de monitoring en het assessment aanstuurt.

✓ zijn betrokken, gemotiveerd, respectvol, enthousiast en in dialoog met de leerlingen.

4 Wat de groep doet en laat zien:

✓ Er wordt in teams gewerkt. Er worden “academische” en real-life vraagstukken creatief opgelost.

✓ Er is een systematische evaluatie en reflectie op wat wordt gedaan en wat wordt geleerd.

✓ Er is een focus gericht op kwaliteit.

✓ Er is een gedeelde verantwoordelijkheid en eigenaarschap van het gezamenlijk leren en van de klasgemeenschap.

B Essentieel leren

WCS blijft als werkconcept in ontwikkeling. Maar hoe het zich ook ontwikkelt, beweging blijft altijd in lijn met de 10 essenties van Essentieel leren. In 2021 zien we op onze WCS-scholen de volgende essenties kenbaar en merkbaar terug.

1 Iedereen (h)erkent elkaar als persoon.

2 Iedereen leert en werkt op basis van respect en vertrouwen.

3 Iedereen werkt mee aan democratie en gelijkwaardigheid.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

- Samen leren, leven en spelen gebeurt in een veilige omgeving: de samenwerkende leer- en leefgemeenschap van leerlingen, leerkrachten en ouders.
- Elk schooljaar start met het bouwen van die samenwerkende leer- en leefgemeenschap.
- In de eerste weken van het schooljaar is veel aandacht voor de houding en attitude van leerling en groep. Wat moet je weten? Wat moet je kunnen? Hoe moet je zijn? Wat zie ik? Wat hoor ik?
- Doordat kinderen op verschillende manieren te maken krijgen met deze vragen, maken we ze verantwoordelijk voor hun eigen houding en die van de groep.
- Door vooraf verwachtingen te bespreken, wordt het mogelijk om tussentijds en na afloop te reflecteren en feedback te geven. Wat gaat goed? Wat kan nog beter?

4 De leraar is óók coach en instructeur terwijl de leerlingen werken.

5 De school werkt met doelen voor alle leerlingen.

6 Je laat zien wie je bent, wat je kent en wat je kunt.

7 Je gebruikt je hersenen goed.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

- Leerkrachten nemen in de klas ook een coachende rol op zich en zijn ondersteuner van het leerproces.
- Leerkrachten werken deels vraaggestuurd, geven feedback en zetten kinderen aan het denken. Ze vragen leerlingen wat ze willen leren, hoe ze willen leren en wat ze daarvoor nodig hebben.
- Leerlingen stellen persoonlijke leerdoelen op.
- De school leert leerlingen zelfstandig problemen op te lossen door actief bezig te zijn, creatief te denken en te handelen.
- Leerlingen leren kritisch te kijken naar zichzelf en naar elkaar en feedback te geven en te ontvangen. Daardoor ontdekken ze wie ze zijn, wat hun talenten zijn en waarin ze zich nog kunnen ontwikkelen.
- Leerlingen ontwikkelen de vaardigheden die belangrijk zijn. Deze vaardigheden worden duidelijk gemaakt door het gebruik van de sleutelvaardigheden: praten, samen, oplossen, maken, ik, opzoeken, denken en onderzoeken.
- Bij het ontwikkelen van vaardigheden wordt een beroep gedaan op de houding en attitude van de leerling. Wat zie ik? Wat hoor ik?

8 Ouders zijn bij de school betrokken.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

- Ontwikkeling vindt plaats in verbinding tussen kind, ouders en school.
- Ouders en school zijn samen verantwoordelijk voor de ontwikkeling van kinderen. De basis daarvoor ligt in de eigenheid van ieder kind.
- Een goede samenwerking tussen ouders, kinderen en leerkrachten draagt bij aan succesvol leren en bepaalt mede de kwaliteit van de school.
- Kinderen leren en ontwikkelen binnen en buiten de school.
- Ouders maken vanzelfsprekend deel uit van het kennisnetwerk van de school.

9 Leraren en leerlingen gebruiken allerlei bronnen voor leren en ontwikkeling.

10 De school stelt diepgang boven oppervlakkigheid, want minder is meer.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

- Vanuit deskundigheid en eigenaarschap weten leerkrachten alle kinderen passend te begeleiden in hun leer- en ontwikkelingsproces. We weten wat werkt en wat niet, maar ook waarom dit zo is.
- Leraren weten hoe ze de leeromgeving kunnen inrichten en onderwijs kunnen ontwerpen, passend bij de door de leerlingen opgestelde leerdoelen. We maken gebruik van verschillende materialen of bronnen en schenken bewust aandacht aan vaardigheden passend bij de 21e eeuw.
- De leraar is zelf verantwoordelijk om samen met collega's passende leerarrangementen te ontwikkelen voor leerlingen, waarbij ook de verbinding met andere scholen centraal staat.

C Een leven lang leren

In 2021 voldoet ons onderwijs aan de 9 kenmerken van 'een leven lang leren'. Onderzoek wijst uit dat succesvolle klassen in het hele land aan deze kenmerken voldoen. Ze zijn verrassend eenvoudig te koppelen aan de uitgangspunten van WCS.

1 Leerlingen werken regelmatig in een groep / team.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- bouwt vanaf het begin van het schooljaar aan een gemeenschap.

- gebruikt communitybuilders om een gemeenschap te bouwen.
- ontwerpt en maakt gebruik van een groepsovereenkomst.
- vormt een groep of gebruikt willekeurige technieken om een groep te vormen.
- introduceert handvatten om door samenwerking problemen op te lossen.
- verandert af en toe de groepssamenstelling.
- zorgt dat de groepsgrootte is afgestemd op de complexiteit van het probleem.
- ontwikkelt en implementeert toetsingsinstrumenten voor verslaglegging en registratie.

2 Leerlingen zijn actief bezig met het oplossen van zinvolle problemen.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- kan lesstof vertalen naar oplossingsgerichte opdrachten en kan deze spontaan én geregisseerd in de klas inzetten.
- integreert oefeningen van andere, meer ervaren, leerkrachten in het werk.
- gebruikt vraagstukken die een beroep doen op kennis/ vaardigheden en intellectuele kwaliteiten.
- ontwerpt oefeningen die samenwerking van leerlingen vereisen.
- zorgt ervoor dat er ruimte is voor meer dan één goed antwoord.

3 Leerlingen laten zien aan de buitenwereld wat ze hebben geleerd.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- verwacht dat leerlingen kunnen laten zien wat ze hebben geleerd.
- creëert opdrachten waarvan het eindresultaat publiekelijk kan worden vertoond.
- ontwerpt oefeningen die samenwerking van de leerlingen vereisen.
- zorgt ervoor dat er ruimte is voor meer dan één goed antwoord .
- kent meerdere manieren om het werk van de leerlingen tentoon te stellen.
- zorgt voor criteria waaraan het tentoongestelde werk moet voldoen.

4 Leerlingen reflecteren op wat ze leren en doen.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- stelt vragen om reflectie te stimuleren.
- neemt de tijd voor evaluatie/nabespreking.
- gebruikt simpele evaluatie vragen zoals: wat ging goed, wat kan beter?
- gebruikt de informatie die hieruit voortkomt voor volgende situaties.
- zet technieken in voor individuele reflectie: dagboeken/logboeken, enz.
- zorgt voor activiteiten die de leerlingen helpen om te reflecteren en waarvan het leerdoel duidelijk is.

5 Leerlingen weten kwaliteitscriteria in hun werk toe te passen

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- zorgt voor duidelijke kwaliteitskenmerken of helpt de leerlingen hierbij.
- laat voorbeelden zien van werk dat aan deze kenmerken voldoet.
- bespreekt in de evaluatie de kenmerken die aan het begin zijn vastgesteld.
- gebruikt de criteria om het werk van leerlingen te toetsen/beoordelen en helpt deze criteria in te zetten bij de beoordeling van elkaars werk.
- gebruikt eenvoudige toetsingsinstrumenten, zoals checklists/rubrics.
- begrijpt dat nabespreken een kans biedt om feedback te geven.

6 Leerkrachten bemiddelen, coachen en ondersteunen het leerproces

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- weet wanneer te helpen, in te grijpen of een time-out in te zetten en wanneer er zelfstandig gewerkt kan worden.

- weet de impuls te beheersen om problemen voor leerlingen op te lossen.
- observeert vaardigheden en gedrag en geeft hierover feedback.
- beweegt zich door de klas en legt zaken met een digitale camera vast.
- is geïnteresseerd en enthousiast over de inbreng van leerlingen.
- geeft opbouwende feedback.
- is bereid risico's te nemen.
- werkt tussen de leerlingen in plaats van erboven.
- zorgt dat leerlingen gebruik kunnen maken van meerdere hulpbronnen.

7 De leerkracht bepaalt leerdoelen/ criteria, kiest activiteiten, de lesstof en de wijze van beoordeling

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- kent de leerdoelen en kan overbrengen wat er wordt verwacht op het vlak van kennis/begrip en vaardigheden/kwaliteiten.
- kan het verband tussen praktijkopdrachten en leerdoelen duidelijk overbrengen.
- zorgt ervoor dat leerlingen weten aan welke kwaliteitskenmerken ze moeten voldoen.
- komt regelmatig terug op deze kwaliteitskenmerken en toetst of ze nog actueel zijn.
- gebruikt de kennis/begrip-leernorm als uitgangspunt voor datgene wat een leerling laat zien bij probleemoplossend werken, evaluatie en toetsing.

8 Leeractiviteiten zijn op elkaar afgestemd.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- zorgt voor opdrachten die een onderlinge samenhang vertonen.
- bespreekt deze onderlinge samenhang met leerlingen.
- zorgt ervoor dat de opdrachten een relatie met de buitenwereld hebben.

- betrekt eerder werk bij de nabespreking.
- legt verbanden gebaseerd op eerder werk en eerdere ervaringen.
- stelt doelen vast en verbindt daar activiteiten aan.

9 Leerlingen nemen verantwoordelijkheid voor hun eigen leren en voor de klas als gemeenschap.

Wat zien we op onze WCS-scholen in 2021?

De leerkracht:

- biedt leerlingen keuzes aan (autonomie).
- betrekt leerlingen bij de logistieke planning in de klas (hoe gaan we dit doen?).
- zorgt ervoor dat leerlingen actief deelnemen aan het geven van feedback.
- schept ruimte voor leerlingen om hun mening te geven.
- betrekt leerlingen bij het nemen van beslissingen over de dagelijkse gang van zaken.
- helpt leerlingen bij het ontdekken van de noodzakelijke stappen die moeten worden genomen om een opdracht uit te voeren.
- moedigt de leerlingen aan om de leerkracht slechts als één van de vele hulpbronnen te zien (naast klasgenoten, boeken, internet enzovoort).